

ChristenUnie

VERKIEZINGSPROGRAMMA 2014-2018

Achtkarspelen

 Geef geloof een stem

Inleiding

ChristenUnie, partij van de samenleving

De ChristenUnie gelooft in de kracht van de samenleving, in zorg voor elkaar, in een cruciale rol van gezinnen, in een dienstbare en rechtvaardige overheid, in godsdienstvrijheid, in een duurzame economie en in een zorgvuldige omgang met Gods schepping.

De samenleving wordt in de eerste plaats gevormd door burgers zelf - in verbanden als gezinnen, verenigingen en geloofsgemeenschappen - en ook door (maatschappelijke) organisaties, scholen en bedrijven. God heeft ons aan elkaar gegeven. Samen nemen we verantwoordelijkheid, gaan verplichtingen aan en maken de samenleving leefbaar. Wij geloven dat mensen tot bloei komen wanneer ze echt samen leven en zich verantwoordelijk voelen - voor zichzelf, voor elkaar en voor hun omgeving - en ze dat actief handen en voeten geven.

Wij gaan bij de inrichting van de samenleving niet uit van regels en bureaucratie maar van mensen en hun mogelijkheden. Zij bepalen de kracht van de samenleving. Wij willen bouwen op het inzicht en de vakkundigheid van de verpleegkundige, de leerkracht, de agent en al die andere professionals. Zij staan voor hun taak en zij kunnen die verantwoordelijkheid aan. Daarnaast kunnen we niet zonder de vrijwillige inzet van burgers en bedrijven voor hun medemensen.

Tallose mensen zijn actief in vrijwilligersorganisaties, sportverenigingen, kerken, helpen mee in de school van hun kinderen of het verzorgingshuis. Vrijwilligerswerk is het cement van de samenleving en verdient als zodanig erkenning en respect. De ChristenUnie is een bondgenoot van die mensen, een bondgenoot van de samenleving. Samen willen wij het verschil maken.

De ChristenUnie maakt ruimte voor de samenleving. Dus óók ruim baan voor bijzonder onderwijs, voor zorginstellingen met een eigen identiteit en voor christelijke organisaties in het welzijnswerk, zoals Leger des Heils en Youth for Christ.

De ChristenUnie voelt zich aangesproken door de Bijbelse opdracht:

Zet je in voor de bloei van de stad waarin je woont, want de bloei van de stad is ook jullie bloei. (Jeremia 29:7)

De ChristenUnie is een partij *van christenen voor alle mensen*. Wij willen iets uitstralen en doorgeven van de liefde die God heeft voor deze wereld, voor Nederland, voor Achtkarspelen. Doe met ons mee. Geef geloof een stem!

1. BETROUWBARE OVERHEID

Waar staat de ChristenUnie voor?

Bij de ChristenUnie staan niet de overheid of de markt centraal, maar de samenleving en de mensen daarin. De ChristenUnie wil investeren in de kracht van de samenleving. De ontwikkeling moet zijn: minder overheid, meer samenleving.

Wij verwachten niet alles van de overheid, maar ook niet van de markt. Wij zien overheid en samenleving als bondgenoten. De overheid stimuleert en ondersteunt mensen om hun eigen kracht, of samen-redzaamheid, in te zetten. De gemeente heeft als belangrijke taak de kracht die al aanwezig is in de samenleving te versterken. Als het aan de ChristenUnie ligt gooit de overheid niet zomaar verantwoordelijkheden 'over de schutting'. Bij ons staat de overheid naast mensen. Wij denken mee, stimuleren en ondersteunen waar nodig. Dit vraagt om maatwerk: de een heeft die ondersteuning sneller nodig dan de ander. En als mensen het echt niet zelf of samen met anderen kunnen, dan biedt de overheid een vangnet.

De ChristenUnie staat voor een overheid die betrouwbaar, transparant en herkenbaar is en die daarmee het vertrouwen van de burger waard is. Dat geldt juist ook voor de lokale overheid (raadsleden, wethouders, burgemeester én ambtenaren), die zo dichtbij staat. De ChristenUnie gaat voor een benaderbare overheid. Dat betekent vooral ook goede communicatie, van social media tot de balie. Wij nemen burgers serieus.

De ChristenUnie wil werken aan een klantvriendelijke, begrijpelijke overheid, die zaken niet onnodig ingewikkeld maakt maar - waar mogelijk - zelfs eenvoudiger.

De gemeente, dat zijn we samen!

De ChristenUnie beschouwt de gemeente als 'de eerste overheid'. De gemeente is in veel gevallen het eerste of meest nabije en concrete contact van een burger met de overheid. De ChristenUnie wil dat burgers zich niet primair opstellen als klant of rechthebbende, maar verantwoordelijkheid nemen voor hun eigen handelen en - samen met anderen - de zorg voor de samenleving oppakken. Daar waar dat niet meer lukt moeten de burgers een beroep kunnen doen op de overheid.

De overheid moet een open houding hebben richting initiatieven van burgers, vooral als die het algemeen belang op het oog hebben, zoals op het gebied van duurzaamheid, zorg, lokale economie of wijkbeheer. Hierin past een overheid die meedenkt en faciliteert.

Door de crisis (o.a. op de woningmarkt en in de bouwsector) en bezuinigingen is de financiële druk op de gemeente zo groot is geworden, dat bepaalde voorzieningen alleen nog maar in stand gehouden kunnen worden gehouden als overheid, samenleving en markt gezamenlijk de schouders eronder zetten.

Waar gaat de ChristenUnie voor?

Overheid en burger

De gemeente heeft een aantal belangrijke kerntaken, zoals veiligheid, maatschappelijke ondersteuning, ruimtelijke ordening en afvalinzameling. Zelfs bij die taken waar zij een primaire verantwoordelijkheid heeft, zoekt zij nog steeds zoveel mogelijk samenwerking met de samenleving (burgers, bedrijven, organisaties, kerken, scholen enzovoort).

De ChristenUnie zet in haar werk in de gemeenteraad in op een coöperatieve houding. Het wel of niet deelnemen in een coalitie is daarbij niet van primair belang. Het innemen van standpunten in de raad wordt primair bepaald door de uitgangspunten van de partij, die o.a. zijn vastgelegd in het programma.

Dorpen als lokale gemeenschap

De ChristenUnie waardeert dorpen ('kernen') en buurten als lokale gemeenschap en hecht aan het eigene van de lokale gemeenschap. De gemeente moet alle mogelijkheden benutten om bewoners van dorpen te betrekken bij zaken die hen raken.

Steeds meer gemeenten hebben verscheidene (kleine) kernen. Dat vraagt om specifiek kernenbeleid.

Wil de gemeente de afstand met de kernen klein houden, dan is inzet van contactambtenaren met voldoende mandaat een mogelijkheid. Deze ambtenaren vormen de schakel tussen de vele afdelingen binnen het gemeentelijk apparaat en de belangenvertegenwoordigende mensen in de kernen.

Tegelijk mag van alle ambtenaren worden verwacht dat zij burgergericht opereren (zonder daarbij het grotere belang uit het oog te verliezen).

Voor een betrokken kernenbeleid kiest de ChristenUnie voor het inzetten van dorpsambassadeurs. Dit zijn mensen die met beide benen in de dorpsamenleving staan.

De ChristenUnie wil dorpen eigen verantwoordelijkheid geven ondersteund met eigen budgetten. Een voortzetting en uitbreiding van het uitgangspunt 'Minsken meitsje in doarp'. Verenigingen zoals dorpsbelangen krijgen onder voorwaarden geld om hun belangenvertegenwoordigende rol te kunnen vervullen. Voorwaarde is, dat er een duidelijk draagvlak voor de vereniging in de kern moet worden aangetoond.

Voor een degelijk kernenbeleid is het noodzakelijk beleidsvrijheid te geven om kleine projecten slagvaardig te kunnen aanpakken.

Participatie

De overheid moet niet alles zelf of alleen willen doen. Sterker nog, de overheid moet niet overal bij betrokken willen zijn. Loslaten is ook een kunst. Wij spreken liever van overheidsparticipatie dan van burgerparticipatie, al was het alleen maar om bij de overheid een kanteling in denken teweeg te brengen. Een nieuwe manier van samenwerken is extra hard nodig nu er zoveel nieuwe taken op de gemeente afkomen (*zie ook paragrafen over zorg en welzijn*).

Als de overheid wel een belangrijke rol heeft in een proces, dan wil de ChristenUnie dat de gemeente burgers, bedrijven, belangenbehartigers en andere betrokkenen zo vroeg, veel en vaak als mogelijk betreft bij de vorming en uitvoering van dat beleid. Dat is een voorwaarde voor draagvlak en vruchtbare samenwerking. Goede voorbeelden hiervan zijn de Wmo-raden. De gemeente – zowel college als raad – ontwikkelt uitgebreid beleid voor participatie met duidelijke rollen, procedures en wederzijdse verwachtingen. De communicatie vanuit de gemeente verdient daarbij zorgvuldige aandacht.

Als er initiatieven, taken, verantwoordelijkheden en middelen kunnen worden overgedragen aan burgers en maatschappelijke instellingen, dan begeleidt en ondersteunt de gemeente dit proces. Het gaat er uiteindelijk om dat gezamenlijke doelstellingen op de beste manier bereikt

worden. Een voorbeeld hiervan is het overdragen van de zorg voor het openbare groen aan een buurt.

Decentralisaties

De komende jaren worden een flink aantal taken van de rijksoverheid en provincie overgebracht (gedecentraliseerd) naar de gemeente: onderdelen van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten gaan naar de Wmo, de jeugdzorg gaat van provincies naar gemeenten en met de Participatiewet komt o.a. de sociale werkvoorziening bij de gemeenten. Ook bij het passend onderwijs vindt een stelselwijziging plaats waardoor gemeenten een grotere rol krijgen in de ondersteuning van leerlingen met extra zorgbehoeften. Deze ingezette decentralisaties en transformaties van allerlei vormen van zorg vereisen een zorgvuldige aanpak. Hoewel het decentraliseren van taken naar gemeenten past bij de visie van de ChristenUnie, wordt het uitvoeren van de op handen zijnde decentralisaties een zware opgave. De zorg voor de zwakke blijft daarbij voor ons voorop staan. Zorgvuldigheid en zorgzaamheid zijn cruciaal. Het gaat om grote operaties, die gepaard gaat met forse bezuinigingen. Het is belangrijk om de (financiële) effecten van de stapeling van decentralisaties voor mensen die hier mee te maken hebben goed in beeld te hebben én aandacht te houden voor de financiële posities van individuele gemeenten. Ook het tempo waarin veranderingen worden doorgevoerd, is een punt van aandacht.

Gemeentelijke herindeling en samenwerking

Samenwerking of fusie van gemeenten moet 'van onderop' plaatsvinden. Hiermee wordt bedoeld dat de gemeenteraden van de individuele gemeenten hiertoe besluiten. Zij vormen de onderste bestuurslaag en daarmee de verantwoordelijke.

Uitgangspunt voor de ChristenUnie is, dat de kwaliteit van de gemeentelijke organisatie (ook wel bestuurskracht genoemd) voldoende moet zijn en blijven. Als deze bestuurskracht tekortschiet, is de gemeenteraad de eerstverantwoordelijke om te gaan zoeken naar versterking van deze bestuurskracht. De ChristenUnie kiest daarbij niet op voorhand voor fusie of samenwerken. De keuze voor fusie of samenwerking maken we alleen als dat in het voordeel is voor de inwoners van onze gemeente.

De ChristenUnie wil minder bestuurlijke drukte. Bestuurlijke samenwerkingsverbanden zoals gemeenschappelijke regelingen (WGR) moeten worden ingeperkt evenals de onafhankelijkheid van deze gemeenschappelijke regelingen. De ChristenUnie is niet per definitie tegen gemeenschappelijke regelingen, maar de gemeente moet in staat blijven om sturing te houden op de taken die zijn toevertrouwd aan gemeenschappelijke regelingen.

Concrete voorstellen

- Keuzes voor schaalvergroting worden gemaakt op basis van kwetsbaarheid, kwaliteit, kosten en klanttevredenheid.
- Meer algemene regels in plaats van gedetailleerde vergunningen. Om regeldruk te verminderen, worden vergunningstelsels waar mogelijk omgezet in algemene regels. Wie een loopje neemt met de regels wordt aangepakt. Wie zich daar keurig aan houdt, krijgt minder controle.

1.2. Veiligheid

Waar staat de ChristenUnie voor?

De overheid dient zich er steeds van bewust te zijn dat zij een verantwoordelijkheid heeft om de zwakken te beschermen en criminaliteit te bestrijden. Tegelijk houdt zij ook oog voor de eigen verantwoordelijkheid van mensen (denk bijvoorbeeld aan inbraakpreventie).

Bij het werken aan veiligheid en leefbaarheid heeft iedereen een rol. Juist burgers, winkeliers, scholen, politie en woningcorporaties dragen bij aan goede buurten. Dat zijn buurten waarin jongeren veilig naar school gaan en ruimte hebben om te spelen, waarin ouders met een gerust hart wonen, werken en winkelen en waarin ouderen zonder zorg over straat kunnen, actief kunnen zijn en nog voluit van het leven kunnen genieten.

Mensen zijn geschapen door God. Zij zijn te waardevol om in drugs, drank, gokken of prostitutie zichzelf, hun vrijheid en waardigheid kwijt te raken.

Waar gaat de ChristenUnie voor?

Ook bij de aanpak van problemen toont de ChristenUnie haar hart voor de samenleving. Hard waar het moet, zacht waar het kan. De ChristenUnie heeft aandacht voor slachtoffers en hun omgeving en stimuleert een effectieve aanpak van daders.

De gemeente stelt een integraal veiligheidsbeleid vast, dat gebaseerd is op onderzoek en ervaringen in de verschillende buurten. In een veiligheidsplan worden na te streven doelen en verantwoordelijkheden beschreven van de organisaties die in samenwerking een rol spelen voor veiligheid. Partners in preventie en aanpak zijn behalve gemeente en politie onder andere welzijnswerk, jeugdzorg, onderwijs, verslavingszorg en gezondheidszorg.

De ChristenUnie wil dat het integraal veiligheidsplan zo tijdig door de raad wordt vastgesteld, dat de gemeente invloed kan uitoefenen op het vaststellen van de prioriteiten voor de politie. Minstens één keer per jaar moet er overleg zijn tussen gemeenteraad, burgemeester, politie en openbaar ministerie waarin gesproken wordt over resultaten. Daarbij wordt ook verslag gedaan van de inzet van mensen en middelen, onderlinge samenwerking, aanrijdtijden e.d. van politie, brandweer en ambulances.

Inzet van politie en andere hulpverleners bij grote evenementen kan niet langer volledig voor rekening komen van de gemeenschap en ten koste gaan van de beschikbaarheid van politie voor het reguliere werk. De ChristenUnie wil het debat aangaan in hoeverre dit een verantwoord beslag legt op de samenleving.

Burgers worden actief betrokken bij de veiligheid op straat, in de wijk en in huis. Burgers vormen ook de ogen en oren van de politie. De ChristenUnie stimuleert dat inwoners gemakkelijk melding kunnen maken van overlast en van crimineel gedrag, waarbij de politie contact legt met de melder over de resultaten.

De ChristenUnie hecht aan de rol van de wijkagent als aanspreekpunt voor burgers in de wijk en zijn coördinerende taak naar andere agenten en de gemeente toe om problemen in de wijk concreet aan te pakken.

Drugs en drank

De ChristenUnie wil het gebruik van drugs en alcohol op straat actief tegengaan en streng optreden bij overlast. Signalen uit de buurt moeten hierbij zwaar wegen.

Tegen illegale wietkwekerijen wordt hard opgetreden en Growshops worden verboden.

De ChristenUnie wil dat de strijd tegen drankmisbruik gevoerd wordt samen met scholen, ouders, kerken, verslavingszorg, horeca, politie, sportverenigingen en andere betrokkenen. Per 1 januari 2013 geldt de nieuwe Drank- en Horecawet, waarbij de handhavingstaken zijn overgedragen aan de gemeente. Dit vraagt om voldoende beschikbare en goed geschoolde handhavers. De gemeenteraad moet in deze beginperiode dit dossier kritisch volgen. Wij vragen extra alertheid op de handhaving van leeftijdsgrenzen.

Prostitutie

Prostitutie is mensonwaardig en gaat in tegen Gods bedoeling met seksualiteit. Criminaliteit, mensenhandel, uitbuiting, eenzaamheid en andere sociale problemen zijn de schrijnende werkelijkheid achter de schone schijn. De ChristenUnie is daarom tegenstander van prostitutie en mensenhandel. Alle mogelijkheden om mensenhandel tegen te gaan, moet de gemeente benutten. Dat betekent dat de verschillende gemeentelijke diensten goed samenwerken en alert zijn op signalen van mensenhandel. Goede voorlichting en preventie op de scholen is belangrijk. Wij gaan dan ook voor de 0-optie wat betreft de vestiging van bordelen in onze gemeente.

Concrete voorstellen

- Bij het opstellen van het integraal veiligheidsplan en de daaruit voortvloeiende prioriteiten voor inzet van politie en andere organisaties worden de resultaten van veiligheidsonderzoeken en de bevindingen van wijkbewoners meegenomen.
- De ChristenUnie zet zich in voor het behoud van de wijkagent, ook in het licht van het wijkgericht werken.
- Passend toezicht en handhaving op keten om uitwassen te voorkomen.
- De kosten van vandalisme worden verhaald op daders.
- Wij willen de sociale samenhang tussen mensen en groepen mensen versterken. Daartoe faciliteren wij plaatselijk belang, wijkplatforms, verenigingsleven en buurtinitiatieven en geven wij de samenleving een rol in de zorg voor veiligheid in de wijk.
- De ChristenUnie wil de vestiging van casino's en gokhallen voorkomen.
- Wij willen de vestiging van bordelen voorkomen.
- De ChristenUnie wil een actief handhavingsbeleid, zonodig met bestuurlijke boetes.
- Wij betrekken inwoners bij veiligheid en zetten in op het gebruik van burgernet en sms alert.
- De gemeente organiseert (zo nodig samen met andere gemeenten) voldoende toezichtcapaciteit voor de Drank- en Horecawet en werkt aan preventie.
- Sluitingstijden van horeca is lokaal maatwerk. Als er maar een totaalpakket is met horeca, politie, hulpverlening en omwonenden.
- Cameratoezicht is een prima middel, maar de ChristenUnie wil het beperkt (proportioneel) toepassen en inbedden in goede wetgeving (privacy) en in een goede cyclus van beleid, uitvoering en evaluatie.

1.3. Financiën

Waar staat de ChristenUnie voor?

Van de gemeente verwachten wij dat zij een betrouwbare, goede rentmeester is van de beschikbare middelen.

Verschillende rijksmaatregelen zoals de Wet HOF en het schatkistbankieren begrenzen de financiële mogelijkheden wat betreft investeringen en beleidsvrijheid van de gemeente

De rijksoverheid draagt met een aantal zorg- en welzijnstaken weliswaar ook het budget over, maar heeft daarop een aanzienlijke korting toegepast. Door de dalende huizenprijzen en het achterblijven van grondverkoop staan de inkomsten (uit de OZB) onder druk.

Gemeenten moeten daarom de tering naar de nering zetten. Vooral door duidelijk keuzes te maken en prioriteiten te stellen.

Waar gaat de ChristenUnie voor?

Bezuinigen is kiezen

Het begint allemaal met het inzichtelijk maken in de begroting en jaarrekening welke prestaties voor de beschikbare financiën worden uitgevoerd en zijn gerealiseerd.

De ChristenUnie werkt mee aan bezuinigingen, maar stelt wel een paar grenzen:

- Die posten die rechtstreeks te maken hebben met het lenigen van de nood van individuele burgers moeten zoveel mogelijk buiten schot blijven.
- Als het gaat om kerntaken van de overheid, zoals veiligheid, is terughoudendheid bij het terugbrengen van het budget op zijn plaats.

Het spreekt voor ons vanzelf dat met name bespaard kan worden op projecten die voor de samenleving niet van direct belang zijn of waarvoor de overheid geen primaire verantwoordelijkheid heeft. Wat wij zoveel mogelijk willen beperken:

- Het uitvoeren van 'prestigeprojecten'.
- De subsidiëring van organisaties en activiteiten die ook met privaat geld kunnen worden bekostigd.
- Het langdurig financieel steunen van noodlijdende sport- en andere verenigingen.
- Het inhuren van externe adviesbureaus, projectmanagers e.d.

Bij alle projecten moet kritisch bekeken worden of en hoe zij kunnen worden versoberd.

De gemeente als ambtelijke organisatie blijft werken aan een efficiënte organisatie.

De OZB mag geen sluitpost van de begroting vormen waarmee naar believen tekorten kunnen worden gedekt. De jaarlijkse aanpassing van de tarieven moet plaatsvinden op basis van heldere beslisregels waarbij het ambitieniveau van de gemeente en de verhouding tot de tarieven van andere gemeenten onderdeel vormen.

Lange termijn

Het opstellen van een begroting en meerjarenraming gebeurt eerlijk, realistisch en verstandig.

Onder toezicht komen van de provincie willen wij zoveel mogelijk voorkomen. De gemeente zorgt voor voldoende (weerstand)vermogen om onverwachte uitgaven te kunnen opvangen.

Toekomstige generaties worden niet opgezaaid met de gevolgen van het financieel beleid van hun voorgangers.

2. GEZONDE SAMENLEVING

Waar staat de ChristenUnie voor?

Wij gaan voor een gezonde samenleving, die oog en zorg heeft voor mensen in kwetsbare situaties. Een Bijbelse opdracht. Mensen dragen verantwoordelijkheid voor elkaar, in gezinsverband, in families/vrienden en in de buurt. Het gezin is de hoeksteen van de samenleving en informele netwerken (o.a mantelzorgers en vrijwilligers) zijn het cement van de samenleving.

God heeft ieder mens talenten gegeven. Talenten kunnen zich ontwikkelen door scholing, training en/of ervaring. Hoe talenten zich kunnen ontwikkelen en wat er met die talenten bereikt kan worden, wordt mede bepaald door de sociale en economische situatie, maar ook door de opstelling van overheid, onderwijs, ondernemingen en (maatschappelijke) organisaties. De gemeenschap is een vangnet voor iedereen bij wie hulp van familie, vrienden of de buurt ontbreekt. Aandacht voor de zorgbehoefte van onze inwoners en niet het aanbod van de gemeente is daarbij het uitgangspunt. Maar ook een samenleving waar mensen tot hun recht kunnen komen en zich op een gezonde manier kunnen ontwikkelen en ontplooien, om zo de samenleving te kunnen dienen.

2.1. Samen zorgen

Waar gaat de ChristenUnie voor?

Eigen verantwoordelijkheid, eigen kracht

De ChristenUnie zet in op de eigen en gezamenlijke verantwoordelijkheid van burgers. De realiteit gebiedt te zeggen dat niet alles door eigen inzet en met behulp van vrijwilligers kan worden opgelost. De gemeente investeert daarom vooral in het versterken van de eigen kracht van mensen en hun sociale netwerk (familie, vrienden, burens etc.). Naast de taak van regisseur zal de gemeente zich ook een schild voor de zwakkeren moeten blijven tonen. Vóór alles is inzet op preventie van groot belang. Voorkomen is beter dan genezen. Dit voorkomt niet alleen hoge kosten maar zeker ook onnodig leed voor alle betrokkenen. Elk mens is door God geschapen en te kostbaar om aan zijn of haar lot overgelaten te worden. Kwetsbaar zijn ook de burgers die als gevolg van hun verslaving aan de onderkant van onze samenleving terecht dreigen te komen of zijn gekomen. Op dit onderdeel mogen we geen berustende houding innemen.

Jeugdzorg

In de komende periode worden taken op het gebied van jeugdzorg van de provincie overgeheveld naar de gemeente. De voorbereiding daarop is in volle gang. De zorg moet dicht bij het kind en in betere samenhang met zijn/haar omgeving worden geregeld en uithuisplaatsingen moeten zoveel mogelijk worden voorkomen. De continuïteit van deze zorg moet gewaarborgd blijven en het aanbod moet vernieuwd en verbeterd worden.

Niet alle taken die naar de gemeente toekomen, kunnen lokaal worden georganiseerd. Dat betekent dat gemeenten ook op regionaal en voor bepaalde zaken op landelijk niveau afspraken met elkaar zullen moeten maken. De ChristenUnie ziet erop toe dat identiteitsgebonden jeugdzorg ook deel uitmaakt van het pallet van aanbieders waaruit gekozen kan worden.

WMO

De ChristenUnie vindt het belangrijk dat een ondersteuningsvraag levensbreed wordt bekeken en dat daarbij ook de naaste omgeving van de hulpvrager in beeld wordt gebracht én betrokken wordt. Eén toegangspunt voor welzijn, zorg, opvoedondersteuning en waar mogelijk ook werk en inkomen is daarbij het ideaal.

Jaren na de invoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) is in Achtkarspelen nog duidelijker geworden dat vrijwilligerswerk van levensbelang is. De ouderenadviseurs en vrijwilligers voor het opsporen en bezoeken van eenzame mensen hebben een belangrijke signalerende taak. Veel aandacht zal moeten worden besteed aan het stimuleren én ondersteunen van vrijwilligerswerk en van mantelzorg.

De ChristenUnie wil dat burgers die ondersteuning vanuit de Wmo krijgen de mogelijkheid hebben om te kiezen voor een PGB (persoonsgebonden budget) en zelf hun ondersteuning kunnen inkopen. Dit stelt burgers beter in staat eigen regie te voeren en vooral om te kunnen kiezen voor zorgverlening vanuit een identiteit die bij hen past.

Misbruik van PGB moet tegengegaan worden.

Ouderen en gehandicapten moeten mogelijkheden hebben voor het bezoeken van familie, vrienden, school, sport en andere activiteiten zodat er geen sociaal isolement ontstaat. De gemeente moet zich hard maken om dit te voorkomen door een ruimhartige en rechtvaardig WMO-beleid te voeren.

Eigen bijdrage en hergebruik

Om de ondersteuning in het sociale domein betaalbaar te houden, kan voor bepaalde voorzieningen een eigen bijdrage gevraagd worden. De ChristenUnie vindt dat een eigen bijdrage voor diensten die door of namens de gemeenten worden verricht, niet ten koste mag gaan van de bereikbaarheid van de zorg.

De ChristenUnie wil hergebruik van hulpmiddelen stimuleren. Naast het financiële voordeel is dit ook belangrijk in het kader van duurzaamheid. Ook het delen van dure hulpmiddelen (bijvoorbeeld scootmobiel) is bespreekbaar.

Versterken van de eigen kracht

De ChristenUnie vindt het belangrijk dat ouders zoveel mogelijk worden ondersteund, zonder dat alle hulp direct door anderen wordt overgenomen. Daarom wordt met behulp van het sociale netwerk eerst een plan van aanpak opgesteld, waarbij de eigen kracht van het gezin zoveel mogelijk wordt versterkt. Dit kan voorkomen dat kinderen uit huis worden geplaatst. Dat vraagt van de professional een meer coachende houding. In elk gezin dat hulp nodig heeft, wordt gewerkt met één plan en is één hulpverlener eerste aanspreekpunt en verantwoordelijk voor de zorgcoördinatie.

Waar nodig wordt een eigen kracht bijeenkomst ingezet om een hulpvrager te ondersteunen bij het hervinden van zijn eigen kracht en het versterken van het netwerk.

Centrum Jeugd en Gezin

Het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), dat een belangrijke rol speelt in de jeugdzorg, zal zich verder moeten ontwikkelen naar een netwerkorganisatie die regie voert op de zorg. Dat betekent dat naast de reeds bestaande taken als het signaleren van problemen bij kinderen en gezinnen, het geven van advies en voorlichting, het centrum ook de taak krijgt om tijdig door te verwijzen naar de juiste hulpverlening. Dat vraagt van het centrum een strakke aansturing onder regie van de gemeente, waarbij deskundige medewerkers zoveel mogelijk de nodige zorg bieden en indien nodig, tijdig doorverwijzen naar de juiste tweedelijns zorg. Wij willen dat het CJG zo laagdrempelig en klantvriendelijk mogelijk is.

Verbinding met onderwijs

Kinderen en jongeren zijn een groot deel van de week op school aanwezig. De school vormt daarom informeel, maar ook formeel een belangrijke schakel tussen de ouders, de jongere en zorgaanbieders.

De ChristenUnie vindt het belangrijk dat de gemeente niet alleen zorg draagt voor het weghalen van schotten en drempels tussen de verschillende vormen van zorg en/of zorgaanbieders, maar ook voor een goede samenwerking tussen onderwijs en jeugdzorg.⁶ Wij hanteren als regel: één kind/gezin = één plan/regisseur.

Ruimte voor zorg met eigen identiteit

De ChristenUnie hecht aan de keuzevrijheid van ouders en zorgvragers om zorg te verkrijgen die past bij hun situatie en levensovertuiging. De gemeente zal moeten garanderen dat toegang tot zorg vanuit christelijke identiteit mogelijk blijft.

Jeugdgezondheidszorg

In het kader van preventief gezondheidsbeleid en het zo vroegtijdig signaleren van problemen is een goede en effectieve opzet van de jeugdgezondheidszorg van groot belang. Daarbij is het belangrijk dat consultatiebureaus en schoolartsen zich niet alleen richten op de fysieke gezondheid van de jeugd, maar ook de sociale omgeving van het kind of de jongere kennen. De ChristenUnie vindt het daarom belangrijk dat de jeugdgezondheidszorg naadloos verbonden is met het Centrum voor Jeugd & Gezin.

De problematiek van alcohol- en drugsgebruik vraagt een brede aanpak. Het Gamma project (Grenzen aan middelenbruik Achtkarspelen), wat in 2012 is gestart, wordt door de ChristenUnie van harte ondersteund. Veel instanties werken hierin samen: gemeente, politie, het Centrum voor Jeugd en Gezin, de verslavingszorg, GGD en de drie middelbare scholen in Achtkarspelen. De ChristenUnie ziet jongeren graag gezond opgroeien en zal daarom initiatieven die gezond gedrag stimuleren steunen.

Concrete voorstellen

---

⁶ Het onderwijs zelf (de docenten) zullen ondersteund moeten worden door professionals uit de jeugdzorg om dezelfde aanpak te bieden als de ouders. Zo wordt het onderwijs "ontlast" en de pedagogische kwaliteit van het onderwijs versterkt.

- De gemeente maakt concrete plannen tegen vereenzaming van ouderen, langdurig werklozen en andere risicogroepen.
- Voor een succesvolle transitie in de zorg investeert de gemeente in training van ambtenaren, professionals en vrijwilligers.
- De gemeente werkt aan laagdrempelige, eenduidige loketten voor zoveel mogelijk vormen van zorg.
- Er is speciaal beleid en ondersteuning voor mantelzorgers.
- De gemeente investeert in contacten en samenwerking met kerken.
- De gemeente maakt effectief gebruik van de oren en ogen, kennis en kunde van professionals voor het signaleren van ondersteuningsbehoeften.
- De gemeente werkt samen met woningcorporaties om voldoende woningen geschikt te maken voor het zo lang mogelijk thuis wonen van ouderen en gehandicapten.
- De gemeente onderzoekt de mogelijkheden voor hergebruik en delen van (dure) hulpmiddelen.
- De gemeente heeft een goed systeem voor het inschakelen van 'eigen kracht conferenties'.
- Alcoholgebruik in sportkantines en andere gelegenheden wordt teruggedrongen.
- Happy hours in de horeca en reclamestunts voor alcoholische dranken door supermarkten worden via convenanten aan banden gelegd.
- De gemeente vult het landelijke budget voor maatschappelijke begeleiding van asielgerechtigden met eigen middelen aan.

2.2. Werk en inkomen

Waar staat de ChristenUnie voor?

Ons uitgangspunt is dat ieder mens de verantwoordelijkheid heeft om in zijn/haar eigen levensonderhoud te voorzien. Soms lukt dat (tijdelijk) niet. Wij vinden dat niemand aan zijn/haar lot mag worden overgelaten. Zowel van overheid als samenleving wordt extra zorg en aandacht gevraagd voor de (tijdelijk) kwetsbare burgers.

Ook heeft de gemeente een taak als het gaat om het bevorderen van de lokale en regionale werkgelegenheid.

Het blijft van buitengewoon belang aandacht te besteden aan het aspect van de bijstand. Onlangs werd bekend dat 1 op de 9 kinderen in Nederland in armoede leeft.

De gemeente stimuleert daarom de regelingen, waar minima aanspraak op kunnen maken, doormiddel van intensieve voorlichting over de:

- Vrijstellingen van gemeentelijke heffingen
- Bijzondere bijstand
- De Regeling Maatschappelijke Participatie
- Langdurigheidstoelage

Ook samenwerking met kerken, woningbouwverenigingen, voedsel en kledingbanken ed. kan hierbij zeer waardevol zijn.

Er zijn veel mensen die graag iets voor de maatschappij willen betekenen en graag iets willen doen, het liefst in hun directe woonomgeving.

Daarnaast is er veel behoefte aan mensen die zich willen inzetten. Toch blijkt het in de praktijk moeilijk om vraag en aanbod bij elkaar te brengen.

De ChristenUnie ziet meedoen als een kans of een uitdaging. Meedoen moet gestimuleerd worden. Mensen die nog niet meedoen moeten in eerste instantie worden uitgedaagd om mee te doen en als dat niet lukt pas een verplichting tot meedoen worden opgelegd.

Het is daarom nodig dat de gemeente en maatschappelijke partners samen de behoefte inventariseren en afspreken hoe vraag en aanbod bij elkaar kunnen worden gebracht. Inzet van mensen in het kader van maatschappelijke activering kan daarbij een eerste instrument zijn.

Waar gaat de ChristenUnie voor?

Bij bezuinigingen kiest de ChristenUnie in eerste instantie niet voor het verminderen of bemoeilijken van het gebruik van voorzieningen, maar om samen met de maatschappelijke partners te onderzoeken of de bezuiniging ook kan worden bereikt door een andere verdeling van verantwoordelijkheden, taken en middelen tussen de gemeente en de maatschappelijke partners. Zo kunnen bij schuldhulpverlening bepaalde taken in de voorbereiding of de nazorg worden uitgevoerd door (vrijwilligers van) maatschappelijke partners, zodat de professionals die werkzaam zijn binnen de gemeentelijke schuldhulpverlening zich kunnen richten op de ingewikkeldere taken en onderwerpen.

De ChristenUnie wil idealiter een samenleving waarin voedselbanken niet nodig zijn, maar wij sluiten onze ogen niet voor de realiteit. Voedselbanken zijn er en hebben het druk. Wij willen ervoor zorgen dat deze vrijwilligers hun werk goed kunnen doen. Daar willen wij ze bij steunen, financieel en/of in natura (bijvoorbeeld door het beschikbaar stellen van een locatie of vervoermiddel).

Wij vinden dat voor het verkrijgen van een uitkering een tegenprestatie gevraagd mag worden. De gemeente mag een beroep doen op de inzet van .degenen die een uitkering ontvangen. Zij kan activiteiten aanwijzen/aanbieden als leer- en/of werkervaringsplaats of als mogelijkheid voor maatschappelijke activering, zoals bijvoorbeeld groenonderhoud van sportparken, verzamelen van zwerfvuil, ondersteuning in de verzorging van bewoners van verzorgingshuizen of schoonmaakwerk in wijk- of buurtcentra. Wel moet hierbij worden voorkomen dat dit ten koste gaat van reguliere arbeidsplaatsen. Het moeten aanvullende taken zijn. Mensen moeten daarbij wel keuzemogelijkheden hebben en ook zelf met voorstellen kunnen komen. Mensen met een beperking moeten zoveel mogelijk kunnen meedoen aan de samenleving.

De ChristenUnie wil nadrukkelijk oog hebben voor de positie van ZZP-ers (Zelfstandigen Zonder Personeel). Veel mensen werken tegenwoordig zonder in loondienst te zijn. Ook binnen de overheid moet men meer en meer rekening houden met vraagstukken die hiermee samenhangen. Hierbij denken wij aan invulling van aanbestedingscontracten, mogelijkheden binnen bestemmingsplannen, eisen omtrent uitkeringen en aanvullingen hierop door eigen arbeid, etc.

Werken en participeren

De ChristenUnie stelt voor:

- Van iedereen die financieel afhankelijk is van de gemeente worden de (gewijzigde) capaciteiten, beperkingen en ontwikkelingen daarin objectief en zorgvuldig bepaald en vastgelegd, bijvoorbeeld in een persoonlijk ontwikkelingsplan.
- Bedrijven en organisaties worden gestimuleerd om meer mensen met een (grote) afstand tot de arbeidsmarkt in dienst te nemen. De gemeente moet daarin zelf het goede voorbeeld geven.
- Bedrijven en organisaties worden uitgedaagd om de verantwoordelijkheid te nemen voor re-integratietrajecten. Daarbij moet wel bewaakt worden dat de trajecten een aantoonbaar positief effect hebben op (de kansen van) plaatsing in een functie op de arbeidsmarkt.
- Misbruik van re-integratiesubsidies moet krachtig bestreden worden.
- Bedrijven en organisaties worden gestimuleerd om leer- en/of werkervaringsplaatsen en/of plaatsen voor maatschappelijke activering beschikbaar te stellen.
- We zadelen werkgevers niet op met (administratieve) rompslomp. Bijvoorbeeld: door te werken met detachering kunnen bij het plaatsen van mensen met een beperking administratieve lasten verminderd worden.
- Bedrijven moeten gestimuleerd en beloond worden om sociaal verantwoord te ondernemen.
- Trajecten voor (re-)integratie van werkzoekenden moeten gericht zijn op het realiseren van een structurele oplossing.

- Mensen die in een re-integratietraject zitten, moeten – zodra het desbetreffende werk beëindigd is - zo snel mogelijk nieuw werk worden aangeboden;
- Iedereen die bij een regulier bedrijf kan werken, moet zich daarvoor ook daadwerkelijk beschikbaar stellen.

De mate waarin bedrijven en organisaties arbeidsgehandicapten in dienst nemen, bepaalt de noodzaak om als (samenwerkingsverband van) gemeente(n) zelf te zorgen voor beschut werk. Met betrekking tot beschut werken wordt geen onderscheid meer gemaakt tussen mensen met een sociale werkvoorziening-indicatie of mensen die recht hebben op een Wajong⁸- of bijstandsuitkering. Uitgangspunt is dat mensen die een beschutte werkplek nodig hebben, die ook moeten kunnen krijgen.

Concrete voorstellen

- Probleemsituaties moeten zo vroeg mogelijk worden gesignaleerd en adequaat worden aangepakt om escalatie te voorkomen. Dit vereist een intensieve samenwerking met en tussen alle beleidsvelden en instanties waar de problemen spelen en/of bekend zijn (de zogenaamde 'vindplaatsen'). Uitgangspunt daarbij is 'Eén plan, één coach en één budget'.
- Er mogen geen lange wachttijden bestaan voor de schuldhulpverlening. Concreet wordt in de gemeentelijke verordening vastgelegd dat iemand binnen twee weken bij de schuldhulpverlening terecht kan en dat er vervolgens zo snel mogelijk wordt gewerkt aan een oplossing, o.a. om te voorkomen dat schulden zich verder opstapelen.
- Er moet ruimte zijn om bij bijzondere situaties ook als gemeente extra financiële ondersteuning te kunnen geven.
- Overgang van armoede van ouders op kinderen moet worden voorkomen. Daarom is extra aandacht nodig voor (gezinnen met) kinderen die langdurig een uitkering ontvangen. Het mag niet zo zijn dat kinderen daardoor hun talenten niet kunnen ontwikkelen of zich niet kunnen ontspannen.
- Beleid m.b.t. werk, inkomen en participatie dient uitgewerkt te worden naar wijkniveau.
- Inschakelen van de 'eigen kracht' van betrokkene(n) en zijn/haar directe omgeving.
- Armoedepact van gemeente met alle vindplaatsen: woningcorporaties, voedselbank, hulpverleningsorganisaties, zorginstellingen, jeugdzorg, onderwijs, etc.
- Convenant met woningcorporaties en energiebedrijven over het tijdig melden van betalingsachterstanden.
- Convenant tussen gemeente en voedselbank over omgang met gegevens van cliënten.
- Convenant met woningcorporaties en energie- en waterbedrijven om in principe niet over te gaan tot uitzettingen respectievelijk afsluiting van energie/water.
- Samenwerken met scholen voor voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs om te voorkomen dat iemand zonder startkwalificatie de school verlaat.
- Inschakelen diaconieën via bijvoorbeeld Raad van kerken of een diaconaal platform om te kijken wat zij gezamenlijk kunnen bijdragen.
- Waardevolle initiatieven van diaconieën en andere vrijwillige organisaties moeten financieel ondersteund worden via co-financiering. Veel nuttige initiatieven zoals SchuldHulpMaatjes zijn dan mogelijk.
- Zorg voor voldoende gelegenheid voor standhouders/kraampjes op markten.

⁸ Wajong = Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten

- De gemeente maakt beleid voor bedrijf aan huis, o.a. in bestemmingsplannen.
- De gemeente bevordert snelle internetverbinding (ook in de buitengebieden). Dat is vooral belangrijk voor telewerkers en bedrijfjes aan huis.
- De gemeente stimuleert dat asielgerechtigden duurzaam aan de slag kunnen. Vluchtelingen wordt maatwerk geboden om, aansluitend op hun inburgering, een opleiding/studie te volgen, een leer/werktraject te doen en/of stage te lopen.⁹

---

⁹ <http://www.vluchtelingenwerk.nl/integratie/integratie.php>

2.3. Onderwijs

Waar staat de ChristenUnie voor?

Ouders zijn en blijven primair verantwoordelijk voor hun kinderen. We vinden het belangrijk dat ouders moeten kunnen blijven kiezen voor scholen die in het verlengde liggen van de opvoeding thuis.

De school is een belangrijke gespreks- en samenwerkingspartner van de gemeente, bijvoorbeeld bij passend onderwijs, jeugdzorg, leerplicht, het voorkomen van voortijdig schoolverlaten en de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt. Ook heeft de school een belangrijke rol in het versterken van de kracht van de samenleving, door de rol die ze heeft als het gaat om burgerschapsvorming en sociale integratie.

Voorkomen moet worden dat kinderen met problemen uit hun omgeving geplaatst worden (uit het gezin en/of uit de klas). Juist de omgeving van het kind (ouders en docenten) moet ondersteund worden (o.a. door professionals).

We moeten wel constateren dat er steeds meer taken op de school afkomen. Die ontwikkeling vraagt om zorgvuldige afwegingen, ook van de lokale overheid. Het vraagt ook om voldoende ondersteuning van de onderwijs-professionals om die taken goed te kunnen uitvoeren.

Passend onderwijs en jeugdbeleid

De gemeente en het onderwijs raken elkaar op een aantal vlakken bij de veranderingen in het passend onderwijs en de jeugdzorg. Er ligt een gezamenlijke verantwoordelijkheid om te zorgen voor een samenhangende onderwijs-, ondersteunings- en hulpstructuur voor jongeren (waaronder passend onderwijs). Juist in deze tijden met krimpende budgetten is het belangrijk om geen dingen “dubbelop” te doen. Samen kan er aan gewerkt worden om het beroep op zwaardere en duurdere jeugdzorg en extra doorverwijzingen naar het speciaal onderwijs te voorkomen. Dat betekent een duidelijke visie op het gemeentelijk zorgnetwerk en de plek/rol van de scholen daarin. Daarbij willen wij een aanpak waarbij het gezin centraal staat. Alleen als we het gezin en de omgeving erbij betrekken en zoveel mogelijk verantwoordelijkheid laten nemen, kan een goede oplossing worden gevonden.

Een belangrijk aandachtspunt is de rol van identiteitsgebonden (bijvoorbeeld christelijke) scholen en zorginstellingen binnen de samenwerkingsverbanden. Het is wenselijk dat identiteitsgebonden scholen de mogelijkheid krijgen samen te werken en te zorgen voor passend onderwijs en jeugdhulpverlening.

De kennis die bij RMC's¹⁰ is over spijbelaars / voortijdige schoolverlaters moet gebruikt worden in het jeugdbeleid. Verzuim en voortijdige schoolverlaten is bijna altijd het teken dat het niet goed gaat met jongeren. Zo kun je als gemeente gericht beleid ontwikkelen voor jongeren die dat echt nodig hebben.

---

¹⁰ Regionaal Meld- en Coördinatiepunt. Om meer grip te krijgen op het terugdringen en voorkomen van voortijdig schoolverlaten is Nederland verdeeld in 39 RMC regio's.

Kleine scholen

In 2013 is een rapport van de Onderwijsraad verschenen. Daarin wordt gepleit voor het opheffen van scholen die minder dan honderd leerlingen hebben. Een advies met verstrekkende consequenties voor veel scholen en daarmee ook Achtkarspelen. Uiteraard sluit ook de ChristenUnie haar ogen niet voor de teruglopende leerlingaantallen. Maar scholen verdienen het om bij dit soort verregaande besluiten breder beoordeeld te worden dan alleen maar op basis van het aantal leerlingen. De ChristenUnie pleit daarom voor maatwerk, zodat de keuzevrijheid van ouders behouden blijft, zolang de kwaliteit van scholen gegarandeerd kan worden en de rol van de school in de leefgemeenschap van de kleine kernen wordt gewaardeerd. Samenwerking tussen gemeenten, scholen en verwante voorzieningen (zoals kinderopvang, zorg, buurtcentra) is essentieel.

Leerlingenvervoer

De ChristenUnie is voor het behoud van de vergoeding van het leerlingenvervoer voor ouders die hun kinderen naar een school van hun keuze sturen. Uiteraard mag van ouders, naar draagkracht, een eigen bijdrage worden gevraagd. Zo zorgen we ervoor dat keuzevrijheid in het onderwijs, dat zo'n belangrijk onderdeel van de opvoeding is, ook aanwezig is voor minder draagkrachtige ouders.

Kinderopvang

De ChristenUnie zet zich in voor goed toezicht op kinderopvanginstellingen door de GGD. De overheid wil ook ruimte blijven bieden aan en hindernissen wegnemen voor identiteitsgebonden kinderopvang, zodat ouders opvang kunnen kiezen in het verlengde van de opvoeding thuis.

Voorschoolse educatie

Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) is vooral voor kinderen die in hun ontwikkeling achterlopen van groot belang. Een goede aansluiting met het vroegschoolse onderwijs (groep 1 en 2 van het primair onderwijs) is noodzaak. De gemeente blijft investeren in de 'doelgroepkinderen' voor dit VVE beleid. In dit kader is het belangrijk dat de jeugdgezondheidszorg zorgt voor een screening in de voorschoolse periode.

Waar gaat de ChristenUnie voor?

Concrete voorstellen

- Stimuleer dat de scholen zelf steeds meer verantwoordelijkheid krijgen in het bepalen en vormgeven van beleid. Minder bemoeienis vanuit de overheid en meer keuzevrijheden van scholen die wordt ingegeven door het werken vanuit professionaliteit.
- Zorg ervoor dat binnen de Lokale Educatieve Agenda (LEA) zoveel mogelijk zaken worden geagendeerd die in de eigen gemeenten spelen.
- Waar mogelijk wordt een pluriform onderwijsaanbod in de gemeente gestimuleerd.
- Het huisvestingsbeleid van scholen van gemeenten wordt hierop afgestemd.
- Bij onderwijshuisvesting moet aandacht zijn voor het binnenklimaat van scholen, de speelruimte in en rond de school, de duurzaamheid van de gebouwen, de fysieke plek en sociale rol van de school(gebouwen) in de wijk.

- De huidige vergoeding voor het leerlingenvervoer van kinderen naar scholen naar speciaal (basis) onderwijs wordt gehandhaafd.
- Er vindt actieve handhaving van de leerplicht en andere vormen van verzuim plaats, zodat kinderen optimaal gebruik maken van de mogelijkheden.
- Stimuleer een goed, divers aanbod aan voor- en voerschoolse educatie (VVE). Wij willen kinderen een goede kans geven om eventuele achterstanden in te halen.
- Stimuleer dat de samenwerking tussen scholen en andere instanties die betrokken zijn bij de zorg voor jongeren (CJG, Jeugdzorg) zoveel mogelijk vanuit één locatie werken. De drempel om advies/hulp te vragen wordt daardoor vaak lager. Stimuleer daarbij een integrale gezinsaanpak.
- Analfabetisme en laaggeletterdheid is een vaak onderschat probleem in onze samenleving.¹¹ De gemeente moet beleid voeren om mensen te (laten) helpen bij het leren lezen en schrijven. Dit kan veel ander leed zoals armoede en sociale uitsluiting voorkomen.

---

¹¹ Analfabetisme is niet kunnen lezen en schrijven. Laaggeletterdheid is te veel moeite hebben met lezen en schrijven om voldoende te kunnen functioneren in het dagelijks leven. Iemand kan dan bijvoorbeeld niet zelf een treinkaartje kopen, bijsluiters van medicijnen lezen of formulieren invullen. In Nederland zijn er ongeveer 1,5 miljoen mensen boven de 16 jaar die moeite hebben met lezen en schrijven. Ongeveer 250.000 mensen in Nederland zijn analfabeet en kunnen dus helemaal niet lezen of schrijven.

2.4. Cultuur en Sport

Waar staat de ChristenUnie voor?

Sport, cultuur en recreatie dragen bij aan een juiste balans tussen in- en ontspanning en bieden de mogelijkheid om op zinvolle wijze individueel of gezamenlijk vrije tijd te besteden. Daarnaast hebben sport, cultuur en recreatie positieve sociale, maatschappelijke en gezondheidseffecten. Ze zijn heel belangrijk bij het vasthouden en bevorderen van gemeenschapszin en onderlinge betrokkenheid in de samenleving. Ook heeft cultuur een belangrijke rol bij kennis- en waardenoverdracht.

Ieder mens heeft gaven en talenten ontvangen om God te eren, anderen behulpzaam te zijn en zichzelf te ontplooiën. In dat licht wil de ChristenUnie ook sport en cultuur beschouwen. Beleid op de gebieden sport, cultuur en recreatie omvat primair stimulering van deelname, ondersteuning en faciliteren van verenigingen en initiatieven. De toegang tot voorzieningen en het en zo nodig het verbeteren van de toegankelijkheid wordt opgenomen in een gedegen voorzieningen- en accommodatiebeleid.

De focus van de gemeente dient te liggen op de breedtesport en amateurverenigingen en niet op de topsport en geprofessionaliseerde instellingen. Topsport ondersteunen wij niet met financiën, maar wel op andere manieren. Topsport is een goede stimulans voor jongeren om te gaan of te blijven sporten. Breedtesport heeft topsport nodig en andersom.

Waar gaat de ChristenUnie voor?

Monumentenbeleid en musea

Cultuur legt de verbinding tussen verleden, heden en toekomst. Het bewaren en beschermen van objecten, gebouwen, monumenten, documenten en gegevens uit de al dan niet lange lokale en regionale geschiedenis vindt zorgvuldig plaats. Eventueel wordt hiervoor ondersteuning gegeven aan musea en archieven. Musea hebben een cultuurhistorisch belang. Enerzijds om te bewaren en te beheren, anderzijds om door te geven en te leren. Veelal wordt museaal werk, in Achtkarspelen, door vrijwilligers gedragen. Het biedt ook kansen om mensen te (re)activeren en kan worden benut voor re-integratie trajecten. Wellicht kan de regio een rol spelen bij de bekostiging (ANNO gelden) of kunnen derde (particuliere) partijen worden aangetrokken.

Bibliotheken

Bibliotheken zijn van belang voor o.a. het leesonderwijs aan onze kinderen. Toegang tot informatie (ook digitaal) is van belang voor inwoners. Bibliotheekvoorzieningen staan echter meer en meer onder druk. Multifunctioneel en innovatief denken kan ook hier de oplossing zijn. Samenwerking met scholen verdient de aandacht.

Er kunnen ook creatieve, alternatieve haal- en brengsystemen worden ontwikkeld ter versterking (of vervanging) van het huidige bibliotheekwerk. De mogelijkheden van inzet van vrijwilligers moet worden onderzocht.

Gebouwen en sportvelden

De gemeente moet goed in beeld hebben wat de behoeften zijn aan voorzieningen op het gebied van sport en daar een (financiële) meerjarenplanning voor maken. Accommodaties zijn

kostbaar en het is van belang dat verenigingen in redelijkheid bijdragen aan exploitatie en onderhoud.

In het accommodatiebeleid van de gemeente wordt getracht alle verenigingen op een passende en eerlijke maar ook financieel gedegen wijze te bedienen.

Gebouwen worden zo veel mogelijk multifunctioneel benut, enerzijds om het gebruik te optimaliseren, anderzijds om dwarsverbanden tussen (brede) scholen, sportverenigingen, kinderopvang, peuterspeelzalen, bibliotheken, muziekscholen, zorginstellingen, etc. te benutten en samenwerking te versterken.

Het accommodatiebeleid kan afgestemd worden met onze buurgemeenten om na te gaan waar we elkaar kunnen versterken en waar we elkaar niet moeten beconcurreren.

Bij dreigende sluiting van het gemeentelijke zwembad wil de ChristenUnie zoveel mogelijk gebruikmaken van de inzet van vrijwilligers. Dat heeft de voorkeur boven privatisering van het zwembad. Zo blijft zwemmen voor iedereen betaalbaar.

De ChristenUnie wil ook stimuleren dat de exploitatielasten van accommodaties dalen door in te zetten op lagere energielasten. Verduurzamen van gebouwen is het devies. Bij nieuwe aanbestedingen willen wij dit nadrukkelijk betrekken in de bouwplannen. Bij groot onderhoud wordt hiervoor advies in gewonnen.

Sportstimulering

Sportstimulering en specifiek het betrekken van minima, ouderen, gehandicapten en mogelijk andere doelgroepen is een speerpunt. Het creëren of uitbreiden van fiets-, vaar-, wandel-, nordic walking en/of hardlooproutes is een doeltreffende en kostenvriendelijke manier om zowel bebouwde als natuurlijke omgeving voor recreatie en beweging toegankelijk te maken. Zeker als dit in regionaal verband uitgewerkt wordt. Ook hier kunnen de regionale stimuleringsgelden (ANNO-gelden) een rol spelen bij de bekostiging. Aanleg van vaar- en kanoroutes kan ook (mede) gefinancierd worden door private partijen

Concrete voorstellen

- De ChristenUnie is geen voorstander van een 'automatisch percentage van de bouwsom' als norm om deze voor kunst te bestemmen. Particuliere initiatieven hebben de voorkeur.
- In het doelgroepenbeleid van de gemeenten wordt ruim aandacht geschonken aan voorlichting aan minima zodat regelingen optimaal benut worden om sport- en cultuurdeelname mogelijk te maken (bijvoorbeeld jeugdsportfonds en participatiefonds).
- Bij het gebruik van sportvoorzieningen wordt de inzet van medewerkers van de gemeente op zondag tot een minimum beperkt. Hierin toont de gemeente zich een goede werkgever, die haar personeel zoveel mogelijk rust op zondag gunt.

3. DUURZAAM WERKEN, WONEN, LEVEN

3.1. Economie en landbouw

Waar staat de ChristenUnie voor?

Een aantal jaren reeds heeft ook Achtkarspelen te maken met een recessie, met name de bouwsector in deze gemeente heeft het zwaar. Dit is te merken aan het aantal faillissementen in de afgelopen 2-3 jaren en de werkloosheidscijfers. De verwachting is dat pas in 2015-2016 herstel gaat optreden in de bouwsector. Maar het niveau van de afgelopen jaren zal niet meer worden gehaald. De crisis biedt ook kansen: er moet worden ingezet op een robuustere en duurzame economie. Dit houdt in dat ketenpartners en overheid, onderwijs en bedrijfsleven nauw contact met elkaar houden zodat instromers op de arbeidsmarkt goed gekwalificeerd zijn met opleidingen die aansluiten op de behoefte van bedrijven. Zoals ook in de sociale sector een aantal transitieplaatsvinden, zal er ook een omvorming moeten plaatsvinden naar een duurzamere economie.

Elke gemeente mag sinds kort zelf bepalen hoeveel koopzondagen er komen. Wij zien dat als een verdere stap richting een 24-uurs economie. Zo'n economie heeft tot gevolg dat er te weinig sprake is van een gezamenlijk rustmoment. Een collectieve rustdag komt de samenleving ten goede. Het geeft mogelijkheden voor familiebezoek, kerkgang of sportbeoefening. Bovendien zien we door de toename van koopzondagen dat veel kleine zelfstandigen het extra moeilijk krijgen. Door ontwikkelingen als internetshopping hebben deze ondernemers het al moeilijk. De grote ketens bepalen al teveel het beeld in een winkelgebied.

Achtkarspelen is een agrarische gemeente, er zijn in onze gemeente veel boerenbedrijven waar hard wordt gewerkt voor onze voedselvoorziening. In de ruimtelijke ordening dient er dan ook ruimte gegeven te worden voor ontwikkeling van deze bedrijven, zodat de gezinnen een eerlijk inkomen kunnen verdienen. Investeringsmaatregelen in emissie-reducerende en diervriendelijke stallen moeten terugverdiend kunnen worden, waarvoor uitbreiding vaak nodig zal zijn.

Het buitengebied is van ons allen en alleen door een goed stuk brood te verdienen, kunnen boeren investeren in landschapsbehoud, biodiversiteit en de bescherming van het milieu.

3.2. Toerisme en Recreatie

De ChristenUnie is geen voorstander van grootschalige toeristische voorzieningen in onze gemeente. Inzet op kleinschalige verblijfsrecreatie doet recht aan het prachtige coulissenlandschap waar Achtkarspelen grotendeels uit bestaat. Kanoroutes, menroutes, fietspaden en recreatiestrandjes kunnen het toerisme bevorderen. Achtkarspelen dient aan te haken in een groter geheel, we denken hierbij aan het nationale park Lauwersmeer en de Waddenzee als Unesco Werelderfgoed.

Bovendien zien we een belangrijke rol voor de Spitkeet in Harkema als informatiepunt en de Kruidhof in Buitenpost als poort naar de Noardelike Fryske Wâlden.

Concrete voorstellen:

- Zo weinig mogelijk overlast voor ondernemers bij wegwerkzaamheden;
- Efficiënt gebruik van bedrijventerreinen;
- Stimulerende maatregelen voor innovatie (dit mag geen loos kapstokbegrip zijn);
- Ruimte voor landbouw en natuur;
- Boeren zijn de dragers van ons landschap;
- Aanleggen van kleinschalige recreatieve voorzieningen;
- Achtkarspelen als poort naar het noorden;
- Meer waardering voor agrariërs als voedselproducenten.

3.3. Goed wonen en werken

Waar staat de ChristenUnie voor?

De woningmarkt heeft het moeilijk: de bouw stagneert, het is moeilijker om een huis te kopen, te verkopen of te huren. De Christenunie heeft landelijk de afgelopen jaren een belangrijke rol gespeeld bij het op gang brengen van de noodzakelijke hervorming van de woningmarkt. Ook lokaal doet de ChristenUnie er alles aan om de woningmarkt te stimuleren, zodat starters een steuntje in de rug krijgen, er voldoende (geschikte) huurwoningen zijn en er ruimte is voor nieuwbouw. De veranderingen in o.a. de ouderenzorg vragen om een woningaanbod dat daarbij past.

Het ruimtelijk beleid moet mede ten dienste staan van de opdracht aan de mensen om als rentmeester de aarde op een verantwoorde wijze te ontwikkelen en te beheren. Industrie, landbouw en natuur strijden om een plekje op de Nederlandse kaart, want ruimte is een schaars goed. Keuzes die we nu maken, hebben gevolgen voor de leefomgeving van toekomstige generaties. De gemeente heeft hierin een belangrijke regierol. Ecologische, economische en demografische ontwikkelingen maken het mogelijk en noodzakelijk dat er een omslag komt: van sloop en nieuwbouw naar hergebruik, van bebouwen van de open ruimte naar hergebruik en herstructurering van al bebouwd gebied. De gemeente zal duidelijke keuzes moeten maken. Ruimtelijke ordening is bij uitstek het onderwerp waar burgers bij betrokken moeten worden, want het gaat tenslotte over de kwaliteit van de eigen leefomgeving.

De agrarische sector is in Achtkarspelen van belang voor het behoud van een goed en evenwichtig economisch klimaat en de verschijningsvorm van het landschap. De ChristenUnie vindt het daarom van belang ook regelmatig met de vertegenwoordigers van deze sector te spreken.

Waar gaat de ChristenUnie voor?

De ChristenUnie zet zich in voor:

- Ruimte voor innovatief, vraaggericht en duurzaam wonen (o.a. levensloopbestendige woningen, gezamenlijke wooninitiatieven, bouwen in eigen beheer door particulieren).
- Bevorderen van duurzaam en energieneutraal bouwen en wonen.
- Herstructurering en clustering van bedrijventerreinen en hergebruik van leegstaande gebouwen.
- Toekomstbestendig waterbeheer.
- Samenwerking met de agrarische sector.

Wonen

Het huisvestingsbeleid van de gemeente moet aansluiten bij de vraag en ontwikkelingen, bijvoorbeeld als het gaat om wonen en zorg. In een gemeentelijke woonvisie wordt daarom integraal naar de lokale woningmarkt gekeken en worden de noodzakelijke maatregelen beschreven. Plaatselijk belang en huurdersverenigingen worden betrokken bij het opstellen van deze visie. Daarbij wordt ook samenwerking gezocht met de corporaties om het uitgezette woonbeleid loyaal uit te voeren.

De ChristenUnie maakt werk van levensloopbestendige woningen en wijken, ondersteund door een goede infrastructuur (sociaal-culturele activiteiten en zorgondersteuning). Eventuele belemmeringen in de regelgeving worden zoveel mogelijk weggenomen. Daarnaast worden zo mogelijk afspraken gemaakt over de verduurzaming van hun woningvoorraad. De ChristenUnie streeft naar klimaatneutrale woningen en woningen die energie 'produceren'. Ook streeft ze naar de toepassing van duurzame materialen, die op verantwoorde wijze geproduceerd en kwalitatief hoogwaardig zijn. Handhaving van vergunningen door middel van het toetsen van de afgesproken duurzaamheidseisen is daarbij van cruciaal belang.

Er wordt regionaal samengewerkt tussen gemeenten als het gaat om wachtlijstbeheer bij woningcorporaties en bij verdeling van contingenten voor nieuwbouw.

De ChristenUnie wil de discussie over welstandscommissies wel aangaan. Welstandsvrij bouwen moet meer ruimte krijgen maar mag niet leiden tot "verrommeling".

Woningcorporaties

Woningcorporaties spelen een belangrijke rol in de voorziening van goede sociale huurwoningen en de leefbaarheid van wijken. Volgens het regeerakkoord komen de corporaties onder directe aansturing van gemeenten. Woningcorporaties krijgen de ruimte om innovatief, vraaggericht en toekomstbestendig te kunnen bouwen. De gemeentelijke woonvisie is hierbij het duidelijke kader. Corporaties moeten van de van de keuzes die zij maken nadrukkelijker verantwoording afleggen aan de lokale samenleving.

Woningcorporaties dragen zorg voor voldoende sociale huurwoningen. Wanneer zij moeilijkheden ondervinden hun investeringen te financieren, zijn gemeentelijke of provinciale borgstellingen te overwegen.

Woningcorporaties spelen ook een rol op de koopmarkt. De ChristenUnie juicht de 'sociale koop' toe. Het is goed dat er steeds meer goedkope koopwoningen komen, waarbij woningcorporaties via Verenigingen van Eigenaren medeverantwoordelijk blijven voor het beheer en de woningen uiteindelijk ook weer terugkopen. Dit helpt de kloof tussen huren en kopen dichten.

Woningcorporaties hebben een blijvende taak ten aanzien van de leefbaarheid, op het niveau van de buurt en de wijk. Daarbij organiseren corporaties het leefbaarheidsbeleid niet alleen voor maar vooral mét de bewoners. Het ontstaan van 'Verenigingen van Wijkeigenaren' is in dat kader een mooi model.

Kantoren en bedrijventerreinen

Voor verouderde bedrijventerreinen wordt gekeken naar verantwoorde revitalisering en herstructurering. Ruimte moet efficiënt worden benut en samenwerking met andere gemeenten in de regio is op dit punt noodzakelijk. Het belang van de regionale economie staat centraal en niet de concurrentie tussen naburige gemeenten. Daarbij zijn gunstig gelegen (groene) ontsluitingsroutes en openbaar vervoer bepalende factoren. Burgers worden betrokken bij het (tijdelijke) alternatieve gebruik van braakliggende gronden (volkstuinten, inzaaien met bijenvriendelijk bloemenmengsel).

Toekomstbestendig waterbeheer

'Leven met water' is een thema dat ook de gemeente raakt. Door de toename van versteende gebieden (woonwijken, parkeer- en bedrijventerreinen) en de verwachte toename van hemelwater dient de gemeente te zorgen voor een degelijk basis-rioleringsplan waarin aandacht wordt geschonken aan de trits 'vasthouden, bergen en afvoeren'. Scheiding van

hemelwaterafvoer en riolering zal leiden tot een beperking van de vuil-wateroverstorten. Goede samenwerking met waterschappen en verantwoorde bodemsanering zijn belangrijk.

Samenwerking met de agrarische sector

De ChristenUnie wil de verrommeling van het buitengebied tegengaan. De ChristenUnie pleit daarom voor landschapontwikkelingsplannen en landschapsfondsen. Het fonds wordt gevuld met bijdragen van bewoners, bedrijven en overheden.

Subsidiemogelijkheden via de Europese Unie worden zo goed mogelijk benut. Samenwerking tussen provincie, gemeente, agrarische sector, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, land- en tuinbouworganisaties wordt gestimuleerd.

Concrete voorstellen

- De gemeente voert integraal woningmarktbeleid door middel van een woonvisie.
- Burgers krijgen inspraak bij beleidsvorming.
- De komende tijd wordt er ingezet op levensloopbestendige wijken en woningen.
- Er wordt ingezet op verduurzaming van bestaande woningen door het aanbieden van goedkope leningen.
- Er is een goede samenwerking met woningcorporaties als het gaat om goede sociale huurwoningen, leefbaarheid in wijken en sociale koop.
- Zo mogelijk worden leegstaande gebouwen getransformeerd naar woningen.
- De gemeente zorgt bij uitgifte van nieuwe bedrijventerreinen dat in de grondprijs een reservering zit om een financiële buffer te creëren om bestaande bedrijfsterreinen te revitaliseren/herontwikkelen.

3.4. Mobiliteit

Waar staat de ChristenUnie voor?

Mobiliteit brengt mensen bij elkaar en is essentieel om samen te kunnen leven en werken. Mobiliteit is bewegingsvrijheid, maar de ChristenUnie wil dat de groeiende mobiliteit niet teveel ten koste gaat van onze leefomgeving. We kiezen daarom voor verduurzaming van de mobiliteit, vermijden van overbodig verkeer, een betere benutting van de bestaande infrastructuur en het beter met elkaar verbinden van de verschillende vervoerssoorten: auto, openbaar vervoer en fiets bij het personenvervoer en sloop- en binnenvaart, spoor en weg bij het goederenvervoer. De lokale overheid heeft de verantwoordelijkheid (samen met de provincie en het Rijk) voor een goed niveau van infrastructuur, zodat burgers economische, sociale en culturele activiteiten kunnen ontplooiën en bedrijven hun werk kunnen doen. Niet alleen de overheid maar ook de burgers hebben een grote verantwoordelijkheid om bewust met mobiliteit om te gaan.

Waar gaat de ChristenUnie voor?

Fiets

De fiets vormt een uitermate belangrijk vervoermiddel voor de korte-afstandsmobiliteit. Fietsen is goedkoop, gezond en vrijwel niet milieubelastend.

De jeugd onder de zestien jaar is er zonder meer op aangewezen en voor schoolbezoek is er dan ook vaak sprake van grote fietsstromen. Ook voor woon-werkverkeer op korte afstand wordt veel gebruikgemaakt van de fiets. Nu fietsen met (elektrische) trapondersteuning in een snel tempo de markt veroveren moet hier rekening mee worden gehouden.

Concrete voorstellen

- Fietsroutes binnen de gemeente worden zo veel mogelijk van het overige verkeer gescheiden.
- In de centra, bij de stations en bushaltes en zijn voldoende mogelijkheden voor fietsparkeren.
- De ChristenUnie bevordert de aanwezigheid van oplaadpunten voor elektrische fietsen.
- De gemeente kent cafés die fietsers faciliteren het predicaat 'fietscafé' toe.
- Bij nieuwbouwwijken en herstructureringen wordt gezorgd voor een goede infrastructuur voor fietsen, zodat het fietsen wordt bevordert en automobiliteit wordt teruggedrongen.

Voetgangers

- Binnen de bebouwde kom is op doorstromingswegen steeds sprake van een trottoir aan beide zijden van de weg en voldoende veilige oversteekplaatsen.
- Verhoogd liggende trottoirs zijn voorzien van op- en afritbanden voor rolstoelen, kinderwagens e.d.

Openbaar vervoer

In de meeste gevallen is de gemeente niet verantwoordelijk voor het openbaar vervoer (OV). Toch moeten de mogelijkheden om invloed uit te oefenen niet worden onderschat. De gemeente stelt zich proactief op richting die overheden die verantwoordelijk zijn voor het openbaar vervoer.

De gemeente is een directe medespeler als het om het faciliteren van de openbaar vervoersfaciliteiten gaat:

- Zo nodig worden verkeersmaatregelen genomen om de doorstroming van het openbaar vervoer te bevorderen.
- Stop- en sneltreinen moeten stoppen in Buitenpost en goed aansluiten op het landelijke net.
- De bereikbaarheid van openbare voorzieningen, zoals zorgcentra en scholen wordt bevorderd.
- Bushaltes zijn toegankelijk voor ouderen en gehandicapten.
- Het openbaar vervoer wordt gepromoot: bijvoorbeeld door informatie op stadsplattegronden, in de gemeentegids, op de site van de gemeente etc.
- Waar mogelijk worden combinaties met het doelgroepenvervoer gezocht (regiotaxi's, scholierenvervoer, Wmo vervoer etc.).
- De veiligheid in het openbaar vervoer (en bij haltes/stations) heeft veel prioriteit.
- Bij OV-opstappunten zijn voldoende parkeerplaatsen en fietsenstallingen.
- Inwoners worden betrokken bij besluiten over het openbaar vervoer in hun regio, bijvoorbeeld over tijden en routes.

Automobiliteit

Een goede autobereikbaarheid in het landelijke gebied is van belang voor bewoners en voor de meeste bedrijven, die voor aan- en afvoer van goederen en voor de personeelsvoorziening autoverkeer nodig hebben.

Dit neemt niet weg dat verbetering van het openbaar vervoer, ook in het landelijk gebied, blijvend aandacht dient te hebben.

Verkeersveiligheid

De impact van ongevallen kan zeer groot zijn. Het aantal verkeersslachtoffers (doden en ernstig gewonden) is in Nederland relatief laag, maar het kan zeker nog beter. De ChristenUnie zet in op minimaal 50 procent minder verkeersdoden- en gewonden in 2024 ten opzichte van 2014.

Concrete voorstellen

- Er vindt een goede registratie van ongevallen plaats, zodat de zogenaamde 'black spots' in beeld komen.
- De gemeente beschikt over een verkeersveiligheidsplan met concrete uitwerkingen.
- Landbouwverkeer wordt zoveel mogelijk gescheiden van fietsverkeer.
- Grotere vrachtwagens worden bij voorkeur geweerd uit het centrum.
- De gemeente werkt actief mee aan het realiseren van verkeerslessen, bijvoorbeeld op de scholen en bij instellingen.
- De gemeente stimuleert dat scholen zich inzetten voor het verkeersveiligheidslabel (www.verkeersveiligheidslabel.nl)
- Overtreding van de verkeersregels binnen de bebouwde kom wordt stevig aangepakt, door de politie of door bijzondere opsporingsambtenaren (BOA's).

3.5. Energie, klimaat en milieu

Waar staat de ChristenUnie voor?

Wij geloven dat we de aarde hebben gekregen en dat we er zuinig op moeten zijn. Daar varen we allemaal wel bij, net als toekomstige generaties. Steeds meer burgers zijn zelf heel actief bezig met het werken aan een beter milieu. Mensen wekken duurzame energie op en scheiden hun huisvuil. Wij willen dat de gemeente deze initiatieven ondersteunt en stimuleert. Ondertussen heeft de gemeente ook de taak om zelf ambities te hebben om te werken aan een beter milieu.

Afvalvrije gemeente

Iedere dag produceren we afval. In dat afval zitten waardevolle grondstoffen die niet verloren mogen gaan. Beter kunnen we afval zien als grondstof. We moeten naar een circulaire economie. Als afval goed gescheiden wordt, kunnen de grondstoffen worden aangeboden voor hergebruik en kan de afvalstoffenheffing naar beneden.

Energieke gemeente

Het wordt steeds eenvoudiger om zelf energie op te wekken. Als steeds meer mensen zonne-energie gaan opwekken, neemt het gebruik van fossiele brandstof af. De gemeente stimuleert mensen om zelf zonnecellen te plaatsen.

De gemeente doet alles om zelf zo min mogelijk energie te gebruiken en zoveel mogelijk energie op te wekken. Denk aan duurzame straatverlichting, elektrische auto's, zonnepanelen op gemeentelijke gebouwen etc.

Ons dorp

De openbare ruimte is van ons allemaal. Vanouds beheert de gemeente de ruimte maar dat kan ook heel goed door bewoners gedaan worden. Als de bewoners het zelf doen, wordt de kwaliteit van het groen hoger en de wijk leuker. De wijk wordt beter onderhouden en het versterkt de sociale samenhang.

Waar gaat de ChristenUnie voor?

Klimaat en energie

- We zetten in op een energietransitie: van fossiele naar duurzame brandstoffen, zoals zonne-energie en windenergie.
- Duurzaamheid wordt in ieder beleidsstuk waar het relevant is, meegenomen.
- In de verkeers- en vervoersplannen wordt CO2-emissiereductie integraal opgenomen. Daarbij wordt aandacht besteed aan alternatieven voor de auto, het stimuleren van gebruik van openbaar vervoer en fietsverkeer.
- De ChristenUnie stimuleert initiatieven van woningeigenaren, dorpen/buurtten en andere verenigingen/stichtingen ten aanzien van de aanschaf van energiebesparende producten. Hierbij valt te denken aan zonnepanelen, zonneboilers, warmtepompen, isolatie, windenergie of groene daken, bijvoorbeeld door duurzaamheidsleningen.
- Vogelvriendelijk bouwen wordt gestimuleerd.

- Samen met LTO of regionale of lokale agrarische organisaties wordt onderzocht op welke wijze agrarische ondernemers kunnen bijdragen aan een beter klimaat door de vermindering van uitstoot van fijn-stof het gebruik van duurzame energiebronnen etc.
- Energiebesparing door winkels wordt gestimuleerd (bijvoorbeeld gesloten toegangsdeuren).
- Er wordt voorkomen dat de afvoer van regenwater via het riool gaat, ook bij bestaande woningen. Zo mogelijk wordt een gescheiden systeem aangelegd. Voldoende ruimte voor het bergen van water bij hevige neerslag is van groot belang om wateroverlast te voorkomen.
- Er komen meer laadpunten voor elektrische auto's.
- De productie en verkoop van streekproducten wordt gestimuleerd.
- Duurzaamheidscorporaties van inwoners en/of bedrijven worden aangemoedigd.

Afvalinzameling

- Zwerfvuil en de hondenpoepvervuiling worden aangepakt door mensen daadwerkelijk te beboeten bij overtredingen.
- Er zijn voldoende (ondergrondse) containers voor onder meer glas, kleding, kunststoffen en papier.

Stimuleren

- Educatie en voorlichting aan kinderen (en hun ouders) over het belang van natuur en landbouw is belangrijk.
- Er wordt gewerkt aan bewustwording van milieuedrag bij kinderen en volwassenen en ondernemers.
- Bij het geven van voorlichting op basis- en middelbare scholen kunnen vrijwilligers worden ingezet. Ook speciale activiteiten zoals de Nationale Boomfeestdag kunnen in samenwerking met bijvoorbeeld scholen worden georganiseerd (zie ivn.nl).
- Er wordt meegedaan aan landelijke dagen rond afval, zwerfvuil, compost etc. (Nederland Schoon, Himmelwiken e.d.) (<http://www.afvalonline.nl/agenda>).
- Bij het inzamelen van oud papier hebben vanouds kerken, verenigingen en instellingen een grote rol gespeeld. Door een win-win situatie wordt weer gebruik gemaakt van hun inzet.

Het goede voorbeeld geven

- De eigen gemeentelijke organisatie wordt doorgelicht op energiezuinigheid.
- Bij bestaande gemeentelijke gebouwen streeft de gemeente naar een minimale energiebesparing van 2% per jaar en 40% opwekking en/of inkoop van duurzame energie.
- De leveringscontracten met energiebedrijven zijn gebaseerd op 100% duurzame energie.
- In de komende raadsperiode wordt het gemeentelijke inkoopbeleid 100% duurzaam en zijn bij offerteaanvragen duurzaamheidcriteria opgenomen.
- Mogelijkheden om het stroomverbruik lokaal op te wekken, worden gebruikt.
- Er zijn steeds meer en betere elektrische auto's. De gemeente geeft het goede voorbeeld door ook zelf gebruik te maken van elektrische auto's.

- Bij verlichting in de openbare ruimte worden moderne technieken toegepast (o.a. LED-verlichting).
- De ChristenUnie gaat voor een zuiniger en schoner eigen wagenpark (toepassen van alternatieve brandstoffen zoals groen-gas wordt benut).
- Het afschaffen van de kapvergunning voor niet-monumentale bomen is wenselijk voor inwoners en bedrijven. De gemeente werkt daarbij met een lijst van beschermde/monumentale bomen. Een herplantplicht is daarbij belangrijk.

Inhoudsopgave

Inleiding	2
ChristenUnie, partij van de samenleving	2
1. BETROUWBARE OVERHEID	3
1.2. Veiligheid.....	6
1.3. Financiën	8
2. GEZONDE SAMENLEVING.....	9
2.1. Samen zorgen	9
2.2. Werk en inkomen	13
2.3. Onderwijs	17
2.4. Cultuur en Sport	20
3. DUURZAAM WERKEN, WONEN, LEVEN	22
3.1. Economie en landbouw.....	22
3.2. Toerisme en Recreatie	22
3.3. Goed wonen en werken	24
3.4. Mobiliteit.....	27
3.5. Energie, klimaat en milieu.....	29